

การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ*

Strategic Development at the Local Level for the Care of Dependent Elderly by Local Government Organizations in Amnat Charoen Province

¹ภัทรานิษฐ์ ก้อนคำ, นิสานาจ โสภภาพ และ มณฑิชา รักศิลป์

¹Phatthranit Konkhum, Nisanart Sopapol and Monthicha Ruksilp

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: piget_pinkprincess@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ การวิจัยมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 116 คน เก็บข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย ระยะที่ 2 ศึกษาการดำเนินกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ 18 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนายุทธศาสตร์ และการดูแลผู้สูงอายุ 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 9 กลยุทธ์ 24 ตัวชี้วัด และ 39 มาตรการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยเน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการ ระหว่างหน่วยงาน กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ พัฒนาระบบการปฏิบัติงานการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของบุคลากรสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ประชาชน และครอบครัวให้ได้มาตรฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ยกระดับประสิทธิภาพของกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามมาตรฐานการดูแล ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การสร้างระบบเครือข่ายของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้เป็นระบบ และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ พัฒนาระบบกลไกการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการ

*Received March 9; 2025 Revised June 9, 2025; Accepted June 17, 2025

ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผลการประเมินผลยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ยุทธศาสตร์

คำสำคัญ: การพัฒนายุทธศาสตร์; การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to develop community-based strategies for the care of dependent elderly implemented by local administrative organizations in Amnat Charoen Province. The research was conducted in three phases: The first phase was to investigate the current conditions and challenges in the operation of care services for dependent elderly by local administrative organizations in Amnat Charoen Province. The sample consisted of 116 personnel working in local administrative organizations responsible for providing the care for dependent elderly in Amnat Charoen Province. The data were collected using a simple random sampling method. The second phase was to develop community-based strategies for the care of dependent elderly in Amnat Charoen Province. The target group comprised 18 experts with specialized knowledge in strategic planning and elderly care, selected through purposive sampling. The third phase was to evaluate community-based strategies for the care of dependent elderly in Amnat Charoen Province. The target group included 17 experts in strategic development, selected through purposive sampling. The instruments used in this phase were questionnaires and evaluation forms. Data were analyzed using percentages, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that the development of community-based strategies for the care of dependent elderly implemented by local administrative organizations in Amnat Charoen Province comprised four strategic pillars, nine sub-strategies, twenty-four indicators, and thirty-nine operational measures: The first strategy focused on developing a comprehensive care management plan for dependent elderly that emphasized stakeholder participation and inter-agency integration. The corresponding sub-strategy involved enhancing the standardization of care delivery processes by health personnel, elderly care volunteers, community members, and family caregivers. The second strategy was enhancing a standardized, integrated health care management process for dependent elderly. The corresponding sub-strategy was to strengthen the efficiency of care activities for dependent elderly, aiming to ensure that these individuals attain a good quality of life consistent with national and international standards of elderly care. The third strategy was strengthening the capacity of stakeholder networks in providing care for dependent elderly. The key approach under this strategy was to establish a coordinated volunteer caregiver network for dependent elderly, aiming to ensure effective information sharing and efficient care services. The fourth strategy was developing a systematic framework for supervision, monitoring, evaluation, and

continuous improvement. This sub-strategy emphasized the development of a comprehensive supervision, monitoring, and evaluation framework, aiming to enhance the care management system for dependent elderly. Lastly, the evaluation of community-based strategies for the care of dependent elderly implemented by local administrative organizations in Amnat Charoen Province indicated that all four strategies were rated at a high level in terms of propriety, feasibility, and utility.

Keywords: Strategy Development; Care for Dependent Elderly; Local Administrative Organizations

บทนำ

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญจนนำมาสู่การออกมาตรการและนโยบายต่างๆ เพื่อเตรียมรองรับกับภาวะดังกล่าว จากข้อมูลสถิติของ U.S. Department of Health and Human Services พบว่า โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) ในปี 2565 มี 7 ใน 10 ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “สังคมสูงวัย” ที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 10 แล้ว เหลือเพียง 3 ประเทศ คือ ลาว กัมพูชา และฟิลิปปินส์ เท่านั้นที่ยัง ไม่เป็นสังคมสูงวัย (Thai Institute for Research and Development of the Elderly Foundation, 2022) และในส่วนของประเทศไทยนั้น มีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 13.14 ล้านคน (18.8%) ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่งผลให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aged society) โดยสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึง มีคนอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 10% หรือมีคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 7% ของประชากรทั้งประเทศ รวมทั้งโครงสร้างของประชากรและโครงสร้างของกำลังแรงงานเปลี่ยนแปลงไป (The National Statistical Office, 2022) และอีก 9 ปีข้างหน้า ในปี พ.ศ.2574 จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับ สุด ยอด (Super-Aged Society) มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่า 28% ของประชากรทั้งประเทศ รวมถึงจำนวนผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (ติดบ้าน) และผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง (ติดเตียง) ก็มีมากขึ้นตามไปด้วย จำเป็นต้องมีผู้ดูแลในครอบครัวที่มีความรู้ และแนวทางการดูแลที่ถูกต้อง จากสถานการณ์ดังกล่าวจะทำให้มีผู้สูงอายุ “กลุ่มผู้ป่วยติดเตียง” ประมาณ 3% หรือ 4 แสนคน จากผู้สูงอายุที่มีอยู่ประมาณ 13 ล้าน โจทย์ใหญ่ คือ จะทำอย่างไรให้ประเทศไทยเตรียมพร้อมรับมือวางแผนโครงสร้างกับสังคมผู้สูงอายุระยะยาว (Prakongsai, 2022) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุพบความหลากหลายในชีวิตประจำวัน ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ 1. รายได้ไม่เพียงพอ 2. ไม่มีหลักประกันสุขภาพ 3. สภาพแวดล้อมในบ้านและสังคมไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิต ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานชีวิต เช่น ได้รับการศึกษาที่ไม่สูง ไม่รู้วิธีการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการต่างๆ นโยบายไม่ตอบโจทย์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และในอีก 20 ปีข้างหน้า พบผู้สูงอายุมีแนวโน้มครองโสด ไม่มีครอบครัว ไม่มีลูกหรือมีลูกน้อยลง การจัดทำนโยบายดูแลคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมทุกกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในอนาคตจะมีผู้สูงอายุที่มีภาวะเปราะบางทางเศรษฐกิจและสุขภาพ 7 กลุ่ม คือ 1) ผู้สูงอายุที่ผู้พิการทุพพลภาพ 2) ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม 3) ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง-ไร้บ้าน 4) ผู้สูงอายุยากจน 5) ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสถานะบุคคล 6) ผู้สูงอายุที่ย้ายถิ่นกลับบ้าน 7) ผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทางเพศการแก้ไขปัญหาระยะสั้นมีข้อเสนอให้กำหนดนโยบายเรื่องหลักประกันด้านรายได้ มาตรการบำนาญให้เป็นเป้าหมายของสังคมที่ชัดเจน และควรปรับปรุงให้เป็นแผนใหญ่พร้อมตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมออกแบบเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ส่วนระยะกลางต้องให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมความพร้อมดูแลผู้สูงอายุที่จะย้ายถิ่นกลับด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ซึ่งการดูแลให้ความช่วยเหลือจะต้องบูรณาการหลายภาคส่วน โดยอาจต้องนำแนวคิดเรื่องการอยู่อาศัยในที่เดิมมาวางแผนเรื่องการออกแบบที่อยู่อาศัยใหม่ เพื่อให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Suwanrada, 2022) การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเป็นกลุ่มบริการที่มีความซับซ้อน เพราะมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่หลากหลาย และมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มักจะมีโรคทำให้ต้องพึ่งยารักษาที่มีราคาแพง ผู้สูงอายุมักอ่อนแอ เจ็บป่วยและเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ไม่มีรายได้ประจำ รัฐต้องแบกรับภาระในการจัดระบบดูแลผู้สูงอายุ ทำให้งบประมาณที่ต้องจ่ายเพื่อการดูแลผู้สูงอายุถูกมองว่าเป็นภาระของประเทศ ซึ่งเป็นวิกฤติผู้สูงวัยในปัจจุบัน (Wattanasirichai, 2014) ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมระบบการดูแลสุขภาพของประชากรสูงวัย โดยนำไปสู่ความต้องการการดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดนโยบายที่สำคัญของระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวจากเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการบรรจุวาระการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีมิติที่สำคัญร่วมกัน คือ ให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน นอกจากนี้ยังมีนโยบายและแผนการดำเนินงานผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ โดยเน้นการสนับสนุนการดูแลระยะยาว และการสร้างเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น (Yapradit, and Kongtalin, 2020)

จังหวัดอำนาจเจริญ มีประชากรทั้งหมด 283,961 คน ประชากรสูงอายุ จำนวน 23,628 คน คิดเป็นร้อยละ 8.32 ของประชากรทั้งหมด แบ่งเป็น 1. ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม จำนวน 19,643 คน 2. ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน จำนวน 3,765 คน 3. ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง จำนวน 220 คน ซึ่งผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงนั้นคือ กลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง จำนวน 3,985 คน คิดเป็นร้อยละ 16.87 ของประชากรสูงอายุ และ ในปี พ.ศ. 2565 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2565) จังหวัดอำนาจเจริญได้มีการนำนโยบายระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยมอบหมายให้แต่ละอำเภอนำนโยบายดังกล่าวมาใช้เน้นการบูรณาการ ด้านสาธารณสุข และบริการด้านสังคมในพื้นที่ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการจัดบริการเน้นการพัฒนาจากทางสังคม และทรัพยากรที่มีในพื้นที่ มีการดำเนินการส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในหน่วยงานเข้าร่วมอบรมเป็นผู้จัดการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชน แผนพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาจังหวัดระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) โดยมุ่งสู่การเป็น “เมืองธรรมเกษตร การเกษตรสร้างมูลค่า ท่องเที่ยวเสริมสร้างสุขภาพ เชื่อมโยงเส้นทางการค้า” ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นการพัฒนา จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ (พ.ศ. 2566-2570) ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องสาธารณสุข สุขภาพ และผู้สูงอายุโดยตรง การพัฒนากลยุทธ์การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพชีวิตและสามารถดำรงชีวิตในชุมชน ได้อย่างมีความสุข ซึ่งการพัฒนายุทธศาสตร์จะทำให้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน การเตรียมความพร้อมในระดับมหภาคเป็นรูปแบบทางด้านการวิจัยทางสังคมเกี่ยวกับด้านผู้สูงอายุที่มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อการพัฒนาไปสู่นโยบายที่มีความสอดคล้องต่อดำเนินชีวิตจริงในสังคมของผู้สูงอายุ

การดำเนินงาน Long Term Care (LTC) หรือการดูแลระยะยาวสำหรับผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงปี 2567 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการดูแล สรรวจ/คัดเลือก และส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยมีงบประมาณที่เพิ่มขึ้นจาก 6,000 บาทต่อคนต่อปี เป็น 10,442 บาทต่อคนต่อปี เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดบริการที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมถึงขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมตั้งแต่ระยะปานกลาง และผู้ป่วยระยะสุดท้าย และประเมินผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งรายเก่าและรายใหม่ เพื่อ

นำเข้าสู่ระบบ LTC ของ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดทำแผนการดูแลรายบุคคล (CP) เพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จัดทำโครงการจัดบริการดูแลระยะยาวตามแผนที่กำหนด มีหน้าที่ประเมินความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวัน (ADL) ของผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงและรายงานผลงานต่อ อนุกรรมการ LTC (The National Health Security Office, 2024)

จากสถานการณ์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มุ่งเน้นให้บทบาทสำคัญในงานดูแลระยะยาว (LTC) เนื่องจากเป็นผู้ดูแลและบริหารงบประมาณที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจัดสรรให้ เพื่อนำไปใช้ในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ตรวจสอบ และคัดกรอง ผู้ที่มีสิทธิได้รับการดูแล บริหารจัดการกองทุน และจัดบริการดูแลตามแผนการดูแลรายบุคคลที่กำหนด จึงต้องพัฒนายุทธศาสตร์ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้สามารถดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม การสนับสนุน การจัดการทั้งด้านสาธารณสุข บริการด้านสังคม ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุม และเหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาบริการดูแลต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ ภายใต้การบริหารจัดการและดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อนำเสนอเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของจังหวัดอำนาจเจริญต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ
3. เพื่อทดลองและประเมินผลยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sample)

ขั้นตอนที่ 3 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 116 คน เก็บข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่าย ระยะที่ 2 ศึกษาการดำเนินกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ 18 คน ได้มา

โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนายุทธศาสตร์และการดูแลผู้สูงอายุ 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

ระยะที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก ตอนที่ 2 สภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Response Questions) ตอนที่ 3 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened End) จำนวน 4 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระ

ระยะที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากสถิติของการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างเป็น (ร่าง) ยุทธศาสตร์ “การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ” จากนั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อจัดทำ “ยุทธศาสตร์” การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ และสร้างแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 คน

ระยะที่ 3 การทดลองยุทธศาสตร์โดยใช้แบบประเมินการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ดำเนินการทดลองโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มเป้าหมายในการทดลอง คือ เทศบาลตำบลน้ำปลีก โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงยุทธศาสตร์ และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ จากนั้นเก็บข้อมูลตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 1 และประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ การประเมินยุทธศาสตร์โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ และสอบถามข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ส่งแบบสอบถามให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ 2 วิธี คือ การส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และการส่งแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ และรวบรวมด้วยการติดตามด้วยตนเอง และการรวบรวมข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 ประชุมเชิงปฏิบัติการ และทบทวน (ร่าง) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ร่วมกันพิจารณาความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ จากนั้นสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่ได้จากการประชุม นำมาสร้างประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์โดย TOWS Matrix จัดทำ (ร่าง) การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus

Group Discussion) เพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 18 คน

ระยะที่ 3 การทดลองยุทธศาสตร์โดยใช้แบบประเมินการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ดำเนินการทดลองโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงยุทธศาสตร์ และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ 2) การเก็บข้อมูลตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 1 3) ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ การประเมินยุทธศาสตร์ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ หัวย้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย

ระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป ดังนี้ 1) วิเคราะห์เนื้อหาจากความเห็นของผู้ร่วมสนทนากลุ่มในประเด็นสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน 2) ผู้วิจัยสรุปประเด็นสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการพัฒนายุทธศาสตร์ต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการประเมินยุทธศาสตร์ 1) ข้อมูลผลการประเมินความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ นำมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) “ยุทธศาสตร์” การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ จะต้องหาค่าเฉลี่ย $\bar{X} \geq 3.51$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ≤ 1.00 จึงแสดงว่า “ยุทธศาสตร์” นั้นมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพสภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านข้อมูล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง/การดูแลระยะยาว (Long Term Care) การจัดเก็บข้อมูลความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living : ADL) ของผู้สูงอายุเพื่อใช้วางแผนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง การสำรวจข้อมูลสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในกลุ่มโรคเรื้อรังต่างๆ และการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครอบครัว และชุมชนอย่างใกล้ชิด ร้อยละ 100 ข้อมูลด้านสุขภาพจิต โดยใช้แบบคัดกรองเพื่อจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ร้อยละ 83.62 ด้านการจัดกิจกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้าร่วมระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) โดยมีการประกาศแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ โดยมีการประกาศแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับของชมรมผู้สูงอายุอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ร้อยละ 100 และมีการ

ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) อย่างต่อเนื่องร่วมกับองค์กรภายนอก ร้อยละ 92 ด้านระบบการดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่เป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ มีการให้บริการสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care) โดยบุคลากรสาธารณสุข และมีการให้ความรู้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงวัย ร้อยละ 100 และด้านระบบการดูแลที่น้อยที่สุด คือ ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้ายในโรงพยาบาล และในชุมชน ร้อยละ 36.21 ด้านคุณภาพการบริการ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.35) 2) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.66) ด้านการจัดกิจกรรม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.63) ด้านระบบการดูแล มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.65) ด้านคุณภาพการบริการ ภาพรวมมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านข้อมูล พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับสูงสุด ได้แก่ ไม่มีการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการดูแลส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 3.95) และด้านระบบการดูแล พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับสูงสุด ได้แก่ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.05)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) “พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ (Missions)

1. วางแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวให้มีประสิทธิภาพ
2. ดำเนินการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงตามมาตรฐาน
3. เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
4. กำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

เป้าหมาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีประสิทธิภาพ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้มาตรฐาน ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดี
3. ภาคีเครือข่ายร่วมจัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำกับติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เป็นระบบ และเหมาะสมกับบริบท

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการระหว่างหน่วยงาน
2. การพัฒนากระบวนการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน
3. การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
4. การพัฒนาการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้เป็นระบบ และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการระหว่างหน่วยงาน กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะ

พึงพิงเพื่อการตัดสินใจในการพัฒนา และเผยแพร่สู่การใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ, กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของทึมบุคลากร เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชน ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ, กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบการปฏิบัติงานการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของบุคลากรสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ประชาชน และครอบครัวให้ได้มาตรฐาน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้การดูแล มีคุณภาพตามเกณฑ์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 6 มาตรการ, กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเสริม ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ให้กับสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ, กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับประสิทธิภาพของกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาตรฐานการดูแล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 5 มาตรการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างระบบเครือข่ายของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 2 มาตรการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้เป็นระบบ และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบกลไกการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 4 มาตรการ, กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาภาคีเครือข่ายของบุคลากรสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ประชาชน และครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 6 มาตรการ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า การทดลองยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้การดูแลมีคุณภาพตามเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีความรู้เพิ่มขึ้น พบว่า ก่อนการฝึกอบรมผลการประเมินทำแบบทดสอบ ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ $\bar{X} = 9.4$ คิดเป็นร้อยละ 62.67 และหลังการฝึกอบรมผลการประเมินทำแบบทดสอบ ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ $\bar{X} = 13.75$ คิดเป็นร้อยละ 92 ซึ่งสูงขึ้น ตัวชี้วัดที่ 2 ระดับความสำเร็จของการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า ระดับความสำเร็จของการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีการดำเนินกิจกรรมตามมาตรการที่ 1-3 คือ 1. อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุผ่านการอบรมหลักสูตร 70 ชม. เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 2. ร่วมจัดทำแผนกับทีมดูแลผู้สูงอายุ ในการกำหนดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้สูงอายุแต่ละราย 3. ปฏิบัติตามกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ สำหรับอาสาสมัครดูแล ผู้สูงอายุตามแผน และสามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และการดำเนินกิจกรรมตามมาตรการที่ 4-5 คือ 4. ประเมินผลกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ และปรับปรุงแบบการดูแลที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5. ประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุหรือญาติ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ตัวชี้วัดที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุ/ญาติ ที่รับบริการจากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากขึ้นไป

การประเมินยุทธศาสตร์ การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญที่พัฒนาขึ้น ดังนี้ องค์ประกอบของการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ มีความสอดคล้องในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย ($\bar{X}$ = 4.29) และมาตรการมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ($\bar{X}$ = 4.29) รองลงมา ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้อง, ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์, ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับประเด็นกลยุทธ์ และตัวชี้วัดสามารถวัดได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ($\bar{X}$ = 4.23) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินพบว่า ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องในระดับมาก ตามรายการประเมินทุกข้อ ผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของประเด็นยุทธศาสตร์ พบว่า ในด้านความเหมาะสม ของยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ทุกกลยุทธ์ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ในด้านความเป็นไปได้ ของยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ทุกกลยุทธ์ มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และในความเป็นประโยชน์ ของยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ทุกกลยุทธ์ มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้มีองค์ความรู้ใหม่ที่มีจุดเด่นในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีความสำคัญต่อการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนได้ศึกษากระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการทำสนทนากลุ่ม (Focus group) กับบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนได้เสีย และนำมาวิเคราะห์สภาพการณ์ภายใน สภาพการณ์ภายนอก (SWOT Analysis) และสร้างกลยุทธ์ใหม่ (TOWS Matrix) ทำให้ได้ยุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้ผลการประเมินยุทธศาสตร์การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องกัน

การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางปฏิบัติที่เคยมีไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเท่าที่ควร อีกทั้งความพร้อมและความเข้าใจของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงยังมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการทำวิจัยทำให้ทราบการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นปัจจุบัน องค์ความรู้ใหม่จะเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ได้ยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้ไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ได้ทันที ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 9 กลยุทธ์ 39 มาตรการ ซึ่งเงื่อนไขความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นำ

ยุทธศาสตร์ที่ได้ไปวางแผนยุทธศาสตร์ นำสู่การปฏิบัติจริง มีการประเมินผล และพัฒนาหลังจากนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

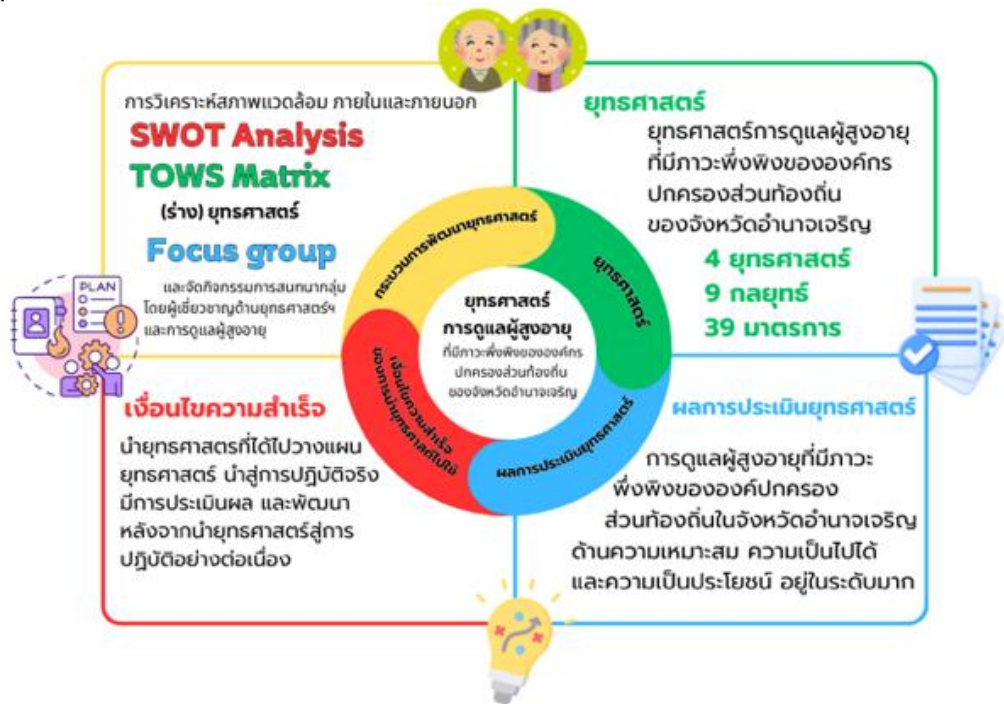

Figure 1: A Knowledge Cycle for Develop Community-Based Strategies for the Care of Dependant Older Adults Implemented by Local Administrative Organizations in Amnat Charoen Province

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านการจัดกิจกรรม ด้านระบบการดูแล และด้านคุณภาพการบริการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ข้อมูลมีความจำเป็นและสำคัญในการที่จะนำมาวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีเป้าหมาย และมีทิศทางที่ชัดเจน 2) วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับสูงสุด ได้แก่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือทางการแพทย์ ในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้มีการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุโดยตรงในการให้การพยาบาลผู้ป่วยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภาคที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในกระบวนการดำเนินงาน แต่ไม่ได้ดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือทางการแพทย์ ในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุโดยตรง การจัดทีมให้บริการเชิงรุกในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน (Home Health Care) จะเป็นบริบทของหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขโดยตรง เว้นแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลในสังกัด ต้องดำเนินการดูแลที่ต่อเนื่องรอบด้าน บูรณาการทั้งด้านการแพทย์ และด้านสังคม สอดคล้องกับ Matsee, and Waratwichit (2017) ที่พบว่า การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและบริการด้านสังคมที่ผ่านมามุ่งให้บริการหลักแก่ประชาชนส่วน

ใหญ่ที่ไม่มีภาวะพึ่งพิง ไม่ว่าจะเป็นบริการในชุมชนหรือในสถานบริการ ในชุมชนสำหรับผู้มีภาวะพึ่งพิงมีจำกัดมาก ไม่ว่าจะเป็นบริการสาธารณสุขหรือบริการด้านสังคม นอกจากนั้นลักษณะการช่วยเหลือด้านสังคมมักเป็นการสงเคราะห์เป็นครั้งคราวเฉพาะหน้า มิใช่การดูแลอย่างต่อเนื่อง ภาระหลักในการดูแลผู้สูงอายุยังเป็นเรื่องของครอบครัว ในขณะที่สถานบริบาลระยะยาวและระยะกลางในสังคมไทยยัง ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ มี 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1. การพัฒนาแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการ ระหว่างหน่วยงาน 2. การพัฒนากระบวนการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน 3. การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และ 4. การพัฒนาการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้เป็นระบบ และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้ดำเนินการตามกระบวนการ และขั้นตอนของการพัฒนายุทธศาสตร์ และจัดทำยุทธศาสตร์ โดยใช้ตาราง TOWS Matrix ดำเนินการวิพากษ์ปรับปรุง แก้ไขยุทธศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการจัดทำยุทธศาสตร์ และได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผลการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับ Thai Institute for Research and Development of the Elderly Foundation (2016) ที่เสนอว่าการจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2559-พ.ศ. 2563) ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุมีแนวทางที่จะใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การทดลองการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้การดูแลมีคุณภาพตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีความรู้เพิ่มขึ้น พบว่า ก่อนการฝึกอบรมผลการประเมินทำแบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 62.67 และหลังการฝึกอบรมผลการประเมินทำแบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 92 ซึ่งสูงขึ้น ตัวชี้วัดที่ 2 ระดับความสำเร็จของการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า ระดับความสำเร็จของการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มี การดำเนินกิจกรรมตามมาตรการที่ 1-3 คือ 1. อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุผ่านการอบรมหลักสูตร 70 ชั่วโมง เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 2. ร่วมจัดทำแผนกับทีมดูแลผู้สูงอายุ ในการกำหนดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาของผู้สูงอายุแต่ละราย 3.ปฏิบัติตามกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ สำหรับอาสาสมัครดูแล ผู้สูงอายุตามแผน และสามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และการดำเนินกิจกรรมตามมาตรการที่ 4-5 คือ 4. ประเมินผลกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ และปรับปรุงแบบการดูแลที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5.ประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุหรือญาติ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ตัวชี้วัดที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุ/ญาติ ที่รับบริการจากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มี

ภาวะพึ่งพิง พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับ Onla (2022) ระบบ LTC ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการจัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุ (Quality Care plan) 2) ระบบการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Smart CG : care giver) 3) ระบบการเยี่ยมบ้านด้วย Buddy CG และ 4) ระบบการเตือนการดำเนินงาน (Trigger monitoring) ภายหลังการนำระบบ LTC ที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติการจัดทำ care plan เพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนการพัฒนาระบบ LTC อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (94.5%, 89.9%, $p=0.005$) โดยสรุประบบ LTC ที่พัฒนาขึ้นเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้บริหารจึงควรนำระบบ LTC ที่พัฒนาขึ้นขยายผลให้ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดอำนาจเจริญ

การประเมินผลยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ พบว่า มีผลการประเมินในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องกัน คือ มีการศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ ด้วยแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis) และยกร่างยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ ผู้บริหาร นักวิชาการและบุคลากรที่รับผิดชอบงานการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และดำเนินการประเมินยุทธศาสตร์ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดอำนาจเจริญ ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุป

ผลการศึกษาการดำเนินการกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ มี 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาแผนการจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการ ระหว่างหน่วยงาน 2) การพัฒนาระบบการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทั้งระบบให้ได้มาตรฐาน 3) การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และ 4) การพัฒนาการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้เป็นระบบ และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และผลการประเมินผลยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า มีผลการประเมินในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเงื่อนไขความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอำนาจเจริญนำยุทธศาสตร์ที่ได้ไปวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดเพิ่มในแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 (เพิ่มเติมแผน) นำไปสู่การปฏิบัติจริง มีการประเมินผล และพัฒนาหลังจากนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

Figure 2: Strategic Framework for Local-Level Elderly Care for the Dependent Population by Local Administrative Organizations in Amnat Charoen Province

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ควรมีการประชุมบุคลากรด้านสาธารณสุขสาธารณสุข เพื่อชี้แจงวิธีการดำเนินงาน และนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้สู่การปฏิบัติเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ควรมีการนำยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เชื่อมโยงสู่แกนนำอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ภาคีเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุสามารถพัฒนานวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ โดยการพัฒนา ศักยภาพตนเอง โดยการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ในด้านต่างๆ กับภาคีเครือข่ายที่มีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์ความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากในการดูแลตนเองและต้องการรับการดูแลช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการ

2.2 ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากองกรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเตรียมรับความพร้อมป้องกันภาวะ Long Term Care (LTC) ในอนาคตที่จะต้องมีการจัดสถานที่สำหรับผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงที่ไม่มีผู้ดูแลในแต่ละพื้นที่

References

- Matsee, C., & Waratwichit, S. (2017). Promotion of Health Literacy: From Concept to Practice. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 9(2), 96-111.
- Onla, D. (2022). The Development of Long-term Care System for the Dependent Elderly in Community of Muang District at Phetchabun Province. *Journal of Disease Prevention and Control: DPC.2 Phitsanulok*, 9(1), 1-18.
- Prakongsai, P. (2022). *In the Year 65 Thailand Entered the Full-Fledged Aging Society Solidarity Pushed for the Well-Being of the Elderly Nationwide*. Retrieved November 9, 2024, from <https://www.thaihealthor.th>
- Suwanrada, W. (2022). *The Project is to Review, Synthesize and Prepare Strategies to Drive the Work of the Elderly in Thailand*. Bangkok: The Office of the Health Promotion (SSS).
- Wattanasirichai, S. (2014). *Life-Changing Research*. Bangkok: Health System Research Institute.
- The National Statistics Office. (2022). *The Survey on the Situation Has Jobs of People Throughout the Kingdom 2nd Quarter: April-June 2022*. Bangkok: The National Statistical Office.
- Yapradit, P., & Kongtalin, O. (2020). The Development of a Long Term Care Service for Dependent Elders in Nongsim Sub-district, Borabue District, Mahasarakham Province. *Journal of Research in Nursing-Midwifery and Health Sciences*, 40(3), 48-65.
- _____. (2016). *Preparation of the Strategic Plan for the Elderly's Work, Phase 1 (2016-2020)*. Bangkok: Thai Gerontology Research and Development Institute Foundation (TGRI).